Ч. 3 (11.344). Львів, четвер 3. січня 1929. Rocztowa opłata ryczałtem opłacona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. січно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Минулий господарський рік у Польщі.

Львів, 2-го січня 1929.

Минулий господарський рік не проявився у Польщі назовні ніякими більшими змінами. Митна вальоризація в березні, пасивний торговельний біланс такий, який почався був ще в 1927 р., велика тіснота в готівкових оборотах, а далі перебирання державою деяких приватних підприємств у свій заряд. Ось і ті характеристичні факти, що знаменують теперішний господарський стан у Польщі. Коли до того додати, ще й нові розпорядки влади про нормування експорту та велику скількість конференцій офіціяльних господарських кругів, що радили над поправою господ. положення, то тим можна вичерпати все те, що складається на характеристику минулорічних відносин у тій ділянці.

Та коли вглянемо в само нутро господарського положення, то побачимо, що воно в 1928 р. дусилося в собі немов у замкненому кітлі. Пригляньмося йому ближче. Вісю, довкруги якої обертається кожне господарське життя, є гроші. Ще до недавна було у всіх нас переконання, що долар є домінуючим грошем у Польщі, а золотий є його, так сказатиб, помічником. Нині вже й долар став у нас рідкістю. Місце його займає щораз більше вексель. Колиб не вексель, то ми вже були би хіба у стадії природної вимінної торговлі, а нар. господарство поплилоб куди іншими шляхами ніж йде досі.

Годі сказати, в якому процентовому відношенні стоїть нині вексель до золотого і доляра. Але ясне те, що колиб обмежити його обіг, то при так великій тісноті доляра і золотого наступила би з місця масова невиплатність і упадок підприємств. Вексель став на хвилю добродійством.

Скількість векслів росте застрашаючо, при чім появляються в обігу векслі з щораз довшими речинцями платности, вже навіть до року, а то й довшими. Така маса векслів, це вже щось інше, а свого рода інфляція. А що такі векслі щораз тяжче дисконтувати, то довіря до них падає щораз більше. Купці і промисловці, не маючи достаточного приступу до державних кредитів перестають вив'язуватися зі зобовязань. Меншає торговельний рух, а наслідком того щораз більше звужується запотребування консументів, що ще донедавна йшли так легкодушно на векселеві операції і тим підтримували товарові обороти. Задовження перебирає, здається, міру.

Влада найбільше турбувалася пасивним торговельним білянсом зі заграницею. В десяти місяцях 1928 р. виріс він на 818 міл. золотих, а коли рахувати від 1. квітня 1927, то до 1. листопада 1928 р. виносить округло 1219 міл. золотих. Влада напружила цього року усі свої сили, щоби як найбільше вивести заграницю, а для отримання заграничного довозу вальоризувала в березні 1928 довозову тарифу.

Колиб не те, що при кінці 1927 р. прийшла для Польщі так зв. санаційна позичка і допомогла скріпити Банк Польський і позичкові підклади та піднести публичну господарку, то в 1928 р. був би стало пасивний торговельний біланс захитав заграничним платним білянсом. Очевидно і польська валюта не могла би була устоятися. Та нині, в рік по затягненні позички, положення знов незавидне. Польські економісти пишуть з острахом про те, що може наступити. Між іншими Р. Баталія каже: „оскільки не наступить інтервенція якихсь корисних посторонних моментів, то нинішній стан мусить викликати грізні забурення в госп. житті".

Під інтервенцією розуміє нові кредити. Та за кредит тяжко, а тим більше за таний і рентовний. Навіть прихильниця Польщі — Франція волить чомусь льокувати свої капітали у ворожій Німеччині. Зате пхається приватний загр. капітал до Польщі в формі викупна ослаблених підприємств. Це очевидно денервує польські патріотичні круги, а владу ставить у не мале заклопотання.

Та щоби всежтаки удержати ніво госп. життя, а з другої сторони стримати викупно чужим капіталом, польська влада кидається на викупно деяких підприємств на власність держави, чи йде на їх аренду і зачинає їх вести на рахунок держави чи публичних примусових корпорацій та установ, до яких має довіря. Їм і помагає кредитом. А що ізза браку капіталу не можуть повставати і найконечніші нові приватні підприємства, то держава закладає їх сама. Як далеко це вже поступило, свідчить факт, що нині скількість людей занятих в державних урядах і примусових корпораціях є майже така велика, як у всіх приватних підприємствах Польщі. Захоплюючи їх при допомозі спентралізованого в своїх руках капіталу і можности кредитування, держава узалежнює від себе щораз більше господарське життя навіть тих приватних підприємців і установ, що ще не підлягли безпосереднім її впливам.

Це удержавлювання (етатизм) не є новим винаходом. Ми переживали його вже в Австрії за часів війни. Такий безоглядний етатизм панує нині в радянських республиках, його впроваджує у себе Муссоліні, крок за кроком втискається він і до інших держав, про нього є вже нині обширна література. Між іншими німецький економіст Сомбарт видить у ньому нову устроєву форму господарського життя, що має злагіднити а навіть заступити капіталістичний устрій, а цілю цієї акумуляції буде впровадження в життя плянової господарки.

Цей етатизм прибирає всюди інші форми, залежно від того, в яких він руках. В Польщі він є в руках нам аж надто добре знаних, а польські соціялісти йому приплескують, бо видять в ньому реалізування їх ідей, і програми, дарма, що ініціятиву в цій роботі мають не вони.

Очевидно, впроваджування етатизму, обєктивно беручи, може бути корисне і вповні оправдане. Та в нинішніх господарських обставинах Польщі воно не є ліком на недугу. Воно може лише пересунути на далі наслідки нинішньої господарської скрути. Та для нас українців є воно грізним мементо.

Таке перебирання на державу функцій купця, промисловця, а навіть хлібороба, кредитування експорту, картелізація, синдикалізація, перебирання в свої руки оборотів штучними навозами, сільс.-госп. машинами, штандаризація дерева, худоби, яєць, масла, збіжевих та інших насінь, при цьому так маркантна в Польщі протекційна система та тяжка збюрократизована машина вже нині доконує свого, ділячи і тут населення Польщі на громадян першої і другої категорії.

Цей етатизм вже нині придушує наше господарське життя, наші змагання до господарського унезалежнення. Тому ми мусимо крок за кроком стежити за тим, що робиться в господарській ділянці. Мусимо передовсім дбати за те, щоби наші кооперативні організації були якнайобережніші з надміром кредитування в гору і в долину та щоби стали активними учасниками в змінах до нового господарського устрою і не допустили населення до того, щоби воно стало предметом експльоатації для машини етатизму.

М. Творидло.

Американський кредит і Господарська Рада в краю.

(Стаття з Америки.)

III.

Інвестування.

Роди кредиту, гіпотека, бонди, шери, значіння біржі, Волл Стріт. — Господарська Рада краю і завдання американських організацій. — Бизнес чи національна ідея.

При обговоренні техніки кредиту найважнішим для нас буде поділ на кредит короткий і довгий.

Коли американське підприємство потребує фондів на біжучі потреби, воно предкладає банкові затриєжений звіт. Банк, розглянувши його своїми знатоками, уділює даній фірмі т. зв. особистий кредит на певну суму і до цеї суми дисконтує її векслі, не довше як на 90 днів. Коли фірма не має особистого кредиту, тоді мусить дати запоруку в формі цінних паперів чи ручителів.

Довготревалий кредит відбувається головно в двох формах: випуском бондів або шерів.

Банк, взявши гіпотеку (мортґедж), випускає свої заставні листи (бонди), які перепродує своїм кліентам. Другий спосіб здобуття фондів це випуск і продажа акцій (шерів). Звичайно компанії радше продають акції, бо випуск бондів звязаний з більшими законними зобовязаннями.

Продавши цінні папери банк не скінчив ще свого завдання. Він старається створити ринок збуту тим паперам, котуючи їх на біржі.

Про біржу мають у нас поняття як про „спелюнку гри", забуваючи при тім, що біржа сповняє два дуже важні завдання: 1) дає і притягає фонди на розбудову підприємств і 2) на довший протяг часу причиняється своїми операціями до вирівнання цін на більшому просторі, і тим самим причиняється до правильного розвою країни.

Найбільшими фінансовими центрами Америки є Ню Йорк, Бостон, Філядельфія і Шікаго. Найбільшою є нюйорська біржа знана в світі як Волл Стріт. Після вибору през. Гувера протягом одного тижня перепродано на цій біржі понад 60 міліонів акцій на приблизну суму 5 міліярдів дол.

Коли навіть признаємо, що ціна на біржі збивається штучно, то на довший протяг часу бачимо, що вартість паперів є залежна в великій мірі від успіху підприємства. І якраз котовання на біржі має це значіння, що управа підприємства старається всіми силами забезпечити успіх, бо біржа негайно відкриє його лихі сторони.

В той спосіб американський банк не тільки продає клієнтам цінні папери, але старається на будуче збільшити їх інвестиції та зєднати їх довіря. Познайомившися дуже побіжно з технікою американського кредиту, мусимо поставити собі слідуючі питання:

1: Якого кредиту та в якій висоті потребує край; 2) На що мають бути зужиті довготрівалі кредити; 3) Яку запоруку можуть дати наші установи на забезпечення кредиту.

Відповідь на ці питання є основою кожного практичного пляну, а дати її може тільки Господарська Рада Краю, рада представників наших господарських інституцій та фахівців. Відповідь на ці питання мусить бути ясна, щира і зрозуміла.

Американська іміграція жие відблиском життя краю і тому створення Господарської Ради з людей зі загальним довірям, розумом та ясною думкою на будуче, малоб великий вплив і на Америку. З тим край мусить числитися, бо тільки через нашу іміграцію, а радше через її господарські організації є одинока можливість навязати фінансові зносини з американськими банками.

Правда, наші асекураційні організації, як: Український Народній Союз, Український Робітничий Союз, Провидіння, Народна Поміч, Згода Братств не можуть зичити своїх фондів. Але ці організації можуть держати свої фонди в одним великім американськім банку, мати там своїх директорів і через нього і його фондами вести фінансування господарських установ краю. В той спосіб ці організації — не жертвуючи нічого — принеслиб для краю і для самої іміграції величезні користи. З одного боку запізналиб американські фінансові установи з організованою нашою іміграцією, з другого, опираючись на сильний банк, далиб своїм членам такі вигоди, яких вони досі не мають.

Я певний того, що однозгідний апель краєвого громадянства, зорганізованого в Господарську Раду стрінеться з симпатією, коли всі побачать дійсну спробу відбудови господарського життя.

Та спроба мусить бути щира, дійсна, а не прикрашувана обіцянками на великі зиски, яких у дійсности нема. Адже це повинно бути відомим кожному, що в Америці наслідком кращої організації, більше досвідченому проводові і більшим ка-

піталам — зиски є багато більші ніж може їх дати край. Щоби це не виглядало дивним, наведу факт, що протягом останніх десяти літ акції 20 товариств зросли 406 проц., не вчисляючи виплаченої річної дивіденди. Акції банку, в якому я працюю, зросли з 223 дол. в 1923 р. на 685 в 1928 р. Це лише приклади, а їх є тисячі.

Надією зиску не притягнемо нікого, бо це пустий звук.

Натомісць зробимо діло, коли вкажемо нашим землякам на дійсну спробу відбудови знищеної землі; коли зуміємо начеркнути перед їх очима образ відбудованої країни з тисячами шкіл, сплавних рік, залізницями, фабриками, плодючим чорноземом, з тисячами пароплавів, літаків, а понад все з міліонами здорових, щасливих, свобідних горожан при праці над майбутнім своєї батьківщини.

Бож це наша ціль і до її здійснення кличемо наших заморських братів. Вони від цього не відкажуться, бо сповняючи це велике завдання, вони не тільки сповнять свій обовязок супроти землі своїх батьків, але доложать одну цеголку до розбудови їх нової батьківщини-Америки. Так відчуває молоде і старе покоління і кличе словами Маркіяна: Дайте руки юні други, зеднаймо наші сили, насталім волю і спільно йдімо на зустріч нашим національним ідеалам.

Д-р Володимир Ґалан.

Філядельфія, Па, дня 11. грудня 1928.

МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ". Тому доходи з аматорських театральних вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь в місяці січні йдуть виключно на „Рідну Школу".

За право самовизначення.

Чому Австрія мусить злучитися з Німеччиною?

В політичних кругах Европи звернула на себе загальну увагу стаття нового президента Австрії Мікласа, поміщена в святочному числі „Зальцбургер Хронік", в якій він з величезним натиском підчеркує культурну єдність Австрії і Німеччини. В статті зі зрозумілих причин не згадується ані одним словом про необхідність злуки обох держав, зате зазначено з притиском, що не зважаючи на політичну границю, німці й австрійці творять один нарід.

Один з провідників австрійської соціяльдемократії, д-р Реннер, пише на цю саму тему в „Арбайтерцайтунг", не скриваючи думки про необхідність злуки в дипльоматичних комунікатах. Протиставлячись з усеї сили заходам французів проти злуки, д-р Реннер каже, що всі французькі політичні партії і найширіший нібито прихильник мира й порозуміння Бріян є вязнями фальшивого упередження, а ціла концепція мира в Сен Жермені основується тільки на омані.

В дальшому д-р Реннер переходить коротко історію повоєнної Австрії і ствердужує, що австрійці ніколи не творили окремого народу і ніколи ним не хотіли бути. Австрія цілими століттями проводила Німеччині, а Відень в тому часі був столицею римської імперії німецького народу. Спроба утворити таку державу, як нинішня Австрія, з повною суверенністю є таким самим смілівим підприємством, яким би було прим. відірвання від Франції Бурґундії, проголошення її суверенною державою і надання їй короля.

Суверенність Австрії — пише д-р Реннер — є іронією і ще більшою іронією є енунціяція Бріяна, що, мовляв, не вільно інтерпретувати права самовизначення народу в тому дусі, начеби він мав навіть право самовбивства. Австрія буляб щаслива, якби тільки могла виконати це „самовбивство", приєднуючись до Німеччини. От австрійські фабрики працюють для 6 міліонів людей, хоч вони наставлені і можуть заспокоїти запотребування 50 міліонів людей. Ці фабрики, а з ними й ціле господарське життя Австрії, веґетують, але якби Австрія була частиною Німеччини, то мала би для себе торговельний ринок з 70 міліонів людей.

Столиця Австрії Відень відтята сьогодні від Мадярщини і територій, що належать тепер до Чехословаччини. Тому Відень не в силі нині забезпечити себе, як колись, збіжем, бараболями і т. п., не може також заключити допільних і корисних торговельних договорів. І взагалі нинішня австрійська республика не є самовистарчальною державою, а тимсамим не має рації іствування як самостійна, суверенна одиниця.

Воля до злуки з Німеччиною — кінчить д-р Реннер — є не тільки економічною конечністю, але й національною гордістю Австрії, яка хоче і мусить жити разом зі своїми братами.

1868 — Просвіта — 1928 р. Це предовга дорога освідомлюючої праці над Тобою, Громадянине. Подумай, чи Ти виконав свої зобовязання супроти Просвіти?

Закарпаття.

Краєве правительство.

Краєве правительство Закарпаття на основі закону складається з 18 членів. З того 12 членів вибрано недавно при виборах до місцевого самоврядування, а 6 членів іменує центральний уряд у Празі. З вибраних 12 членів є 5 правительців („русинів"), 3 мадярів, 3 жидів і 1 чех. Кого іменує чеський уряд, ще не відомо. В Чехії, Моравії і Словаччині центральне правительство іменувало тих членів, що належать до опозиційних партій. На Закарпатті будуть іменовані майже виключно члени партій правительственних, бо інакше опозиція в краєвому правительстві малаб більшість.

З діяльности „Союзу підкарпатських студентів".

Союз підкарпатських студентів у Празі, що гуртує студентів вищих шкіл народнього (українського) напряму, розвиває в останніх часах живу діяльність. Особливо інтенсивно працює аматорський гурток Союзу, що дав доволі часто свої вистави по різних містах Закарпаття. Недавно (17. XII.) виставив цей гурток з великим успіхом драму Костенка „Батраки" в ужгородському театрі. Чистий дохід з вистав і інших імпрез іде на обідову акцію членів Союзу, бо його члени переважно сини найбідніших селян, які не в силі дати своїм синам у Празі належитої матеріяльної підтримки. В минулому шк. році Союз зібрав на допомогову акцію в користь своїх членів понад 15.000 ч. к. (в тому 10.000 ч. к. від амер. епископа Токача), з того уділено 300 обідів і 7.000 ч. к. грошевих позичок. У мин. шк. році Союз уладив 3 академії, 6 відчитів і 4 вечірки з танцями. На всіх тих імпрезах були як гості і українські студенти з усіх українських земель. Члени Союзу стоять головно під впливом христ.-народньої партії і на річних заг. зборах Союзу (4. XI. 1928) дебатувалася навіть справа вступлення Союзу підкарпатських студентів до „Союзу чсл. катол. студентів", якої

ЮЛІЯН РОМАНЧУК.

Два останні цісарі Австрії.

(З моїх спомнинів.)

Розуміється, що я тут не хочу писати ані історії ані характеристики двох останніх цісарів Австрії: а хочу тільки подати дещо незнаного або мало знаного, про що я довідався або особисто пізнав при стрічі з ними.

Я був в р. 1858 учеником 6 кл. ґімн. і пробував у літі у родичів на феріях у селі Дулібах, коло Стрия, коли одного літнього ранку між 6. і 7. год. почув я гарматні вистріли. Ті вистріли походили очевидно з віддаленого около 75 км. Львова; їх нараховував я 101, отже це був очевидний знак, що цісареви Франц Йосифови народився очікуваний син, наслідник престола. За кілька днів прийшло вже почтою оголошення, що синок охрещений на імя Рудольф. Згодом, після оголошення цієї відомости батько питав мене, якби навмисне по німецьки: „Хто був першим цісарем Австрії? Я відказав: „Рудольф I. А батько каже: „А Рудольф II. буде останнім цісарем Австрії". Очевидно була це не видумка самого батька, але так мусілося тоді може і говорити в товариствах. Бачиться, широкі кола вже тоді не мали віри в тривкість Австрії, хоч вона була ще якби могучою і великою державою не тільки в пізнішім обемі, але з Льомбардією і Венецією. (Згадати мушу, що поправді в Австрії був уже цісар Рудольф II. десь з кінцем XVI. віку, але він був зовсім незамітний і не диво, що пізніші люди забули про нього. Отже син Франца Йосифа, якби трагічна смерть передчасно не була його зглядила, панував би не як Рудольф II., але як III-ий).

На сина Франца Йосифа, коли дійшов до літ, покладали наші люди великі надії, бо він обїзджаючи як наслідник престола коронні краї Австрії, мав у Львові гарну і дуже прихильну промову до нашого народу, яку й високо підносила ліберальна віденська преса.

Некорисну гадку про долю Австрії чув я і пізніше з далеко поважнішої сторони, після анексії Босні і Герцеговини, які вважали рекомпенсатою за втрачену Льомбардію і Венецію. Від одної зі світових англійських газет, здається „Дейлі Ньюз", в Льондоні дістав я листа зі запитом: Що я гадаю про близький розвал Австрії? Я мав вправді досить незобрі погляди про будучність Австрії, але такого близького її кінця я тоді таки ще не бачив. Щодо самої анексії Босні і Герцоґовини, наш клюб у парляменті голосував за нею, бо уважав, що після довголітньої управи нею тоді інакше зробити. Після ухвалення анексії Крамарж запросив славянські посольські клюби на довірочну нараду, що слід би тепер з тими краями і з цілою монархією зробити. З польських послів був на тій нараді Войтко Дідушицький, з наших послів я, яко толішній голова клюбу. Найперше промовив Дідушицький, голова польського кола. Він казав, що Австрію треба би поділити на 4 більші части, себто на східну частину: Галичину, Буковину і східний Шлеськ, на північну, себто Чехію, Моравію і західний Шлеськ, дальше на західну, себто німецькі краї і на четверту полудневу частину, куди належали би анектовані тепер краї. Я сказав на те, що це фантастичний плян і що найкраще було би лишити нові краї нетиканї і до них прилучити Дальматію і як можливо Хорватію, а вони творили би попри Угорщину і Австрію третю частину монархії. На те запитав Крамарж: „А що зробити з 8 мандатами до австр. парляменту, які має тепер Дальматія?" Я відповів: Ті мандати приділити тим народам, які їх тепер мають замало: чехам і нам. Нарада скінчилася без позитивного результату.

Чеські посли націонал-соціяли казали мені після того, що я дуже добре відповів на питання Крамаржа. Про чеську фракцію, зложену з 8 послів додам мимоходом, що вони були найбільш опозиційною групою послів і пробували раз провалити обструкцію в парляменті так, що одно засідання палати послів тревало без перерви дві доби. Вони пропонували мені також, що готові злучитися з нами в один клюб під моїм проводом. Зате я подякував, бо і так більшість толішнього нашого клюбу була би на це не зголилася. Щодо мойого проекту у відповіді на питання Крамаржа не знаю, чи в толішніх обставинах був би він можливий до здійснення, але думаю, що це було би може охоронило від замаху в Сараєві та його наслідків.

З цісарем Франц Йосифом зустрівся я на обіді двічі, запрошений як член австрійської делеґації разом з іншими членами. Після обіду цісар з кожним з делеґатів розмовляв звичайно на байдужі теми, чи про врожай у краю, чи про здоровля людей. На один з таких обідів я цілком не прийшов і мусів письменно виправдатися в надворній канцелярії, що мушу їхати до дому до хорої жінки (хоча, по-правді, відїзд не був так дуже пильний). Раз, коли цісар приїхав до Львова, тут представилися йому також наші товариства. Найперше представилися „староруснии" від яких промовляв о. д-р Делькевич як голова „Народнього Дому" і „Руской Ради. Він подякував за відвідини краю і запевняв про вірність русинів. Я як провідник українських народніх товариств, дякував цісареві за надання конституції, під охороною якої і справедливим її виконуванню наш нарід хоче розвиватися. Демократичний польський денник „Курер Львовскі", де в редакції був тоді і Ів. Франко вказав потім на мертвоту „старих" і на далеко живішу мою промову від молодого покоління

(Докінчення буде)

покищо не вирішено. Головою Союзу є тепер Мих. Рєшико, секретарем Павло Добровський.

Новий член Наук. Т-ва ім. Шевченка.

Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові іменувало недавно відомого закарпатського дослідника о. д-ра Василя Гаджегу своїм дійсним членом. З цеї нагоди голова ужгородської „Просвіти" д-р Юлій Брашайко витав теплими словами нового члена Н. Т. ім. Шевченка, підчеркуючи у своїй промові, що ця номінація є відзначенням не тільки о. д-ра Василя Гаджеги, але й ужгородської „Просвіти", в якій „Науковім Збірнику" він працює від самого початку, не занедбуючи при тому й інших своїх обовязків, зокрема як член головного виділу Т-ва „Просвіта" в Ужгороді.

Концерт колядок г Мукачеві.

Великий хоровий концерт колядок відбувся 19. ц. м. в міському театрі в Мукачеві. В концерті брало участь 300 співаків, що належали до 6 театрів. Вступне слово про коляди виголосив проф. О. Приходько. Концерт мав великий успіх.

Радянська Україна.

Зїзд незаможних селян.

Дня 26. грудня 1928. вечером почався в Харкові 6-тий з черги всеукраїнський зїзд незаможних селян. В ньому бере участь 600 делегатів. До президії зїзду ввійшло 89 людей, а між ними Косіор, Петровський, Чубар, Затонський, Шліхтер, Скрипник, Балицький, Порайко та інші. Велику промову про завдання комнетів незаможних селян на селі виголосив Петровський. Він сформулував їх у таких точках: 1) „Головні завдання комнезамів на селі є такі: 1) зміцнити свої класові біднацькі організації на селі та стати керманичем всеї сільської бідноти; 2) на основі спілки з середняком зміцнити заходи біля перебудови сільського господарства на основах колективізації та кооперування, допомагаючи також і індивідуальним господарствам; 3) повести рішучу боротьбу проти впливу куркулів на розвиток сільського господарства; 4) комнезаможники повинні зміцнити свої позиції в радах, кооперації, земельних громадах та спрямовувати свою роботу так, щоби забезпечити громадські форми рільництва; 5) обільшити контролю над тими коштами, які витрачають на сільське господарство і не допускати, щоби біднацькі фонди використовували заможні та середняцькі верстви села; 6) просити уряд, щоби встановити суворі кари, коли біднацькі фонди витрачають не за призначенням; 7) комнезами повинні стежити, щоби точно виконувати плани кредитування, колективізації та землевпорядкування. Треба стежити також, щоби незаможників відряджали до вищих шкіл. Розмах розвитку промислу вимагає перебудови сільського господарства. Ми здобули величезний класовий досвід у боротьбі з контрреволюцією. У нас є політична свідомість, ми знаємо таємниці буржуазного господарства. Будемож, на руїнах капіталістичного ладу будувати свій соціялістичний лад і тоді наша радянська соціялістична система переможе буржуазну систему".

Ювилей С. Васильченка.

В київськ. „Пролетарській Правді" з 20. грудня 1928 р. читаємо: 20-го грудня відбулося засідання комітету в справі святкування пятьдесятилітнього ювилею письменника С. Васильченка. До комітету ввійшли представники Окружного Виконавчого Комітету, спілка друкарів і письменників. Ювилей обходитимуть 5-го січня в Будкомосі. Адреса комітету: Київ, вул. Воровського 22. Наросвіта.

Боротьба з релігією.

Під таким наголовком стрічаємо в „Пролетарській Правді" з дня 25. грудня 1928 р. статтю В. Фаворського. З тієї статті довідуємося: З одної сторони про те, що релігійність серед мас паде завдяки соціялістичному будівництву і протирелігійній пропаганді, а з другої сторони з тієїж статті довідуємося про те, що вплив релігії поширюється, що будуються нові церкви і що „релігійний апарат та актив використовує труднощі соціялістичного будівництва, брак матеріяльних засобів на те, щоби провадити дезорганізаційну роботу серед трудящих. Борючись за політичний вплив релігійна верхівка організує навіть свої виборкоми, готується провести своїх кандидатів до рад".

На перше твердження наводить автор такий доказ: відношення членів релігійних громад до всього числа дорослого населення невеличке, для Київа 12.4 відс. для київської округи 17.3 відс. На друге твердження суперечне першому той-же автор і в тій-же статті дає такий доказ: релігійний агітпроп має в Радянському Союзі 80.000 проповідників, 34.000 молитовень і 30 релігійних журналів із тиражем 100 тисяч примірників. „Це — каже автор — свідчить про величезні можливости впливу на людність. Основне завдання всіх релігійних організацій є боротися за маси. Цю боротьбу найуспішніше проводить секти баптистів та евангелистів і найгірше — церковники".

Словник діячів української науки.

На останньому засіданні ювилейної комісії для справ ювилею Української Академії Наук вирішено додати до ювилейно-видавничого пляну також видання біографічного словника діячів української науки.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00 канадійський долар 8·81·50—8·82·50 чеська корона 0·26·33—0·26·66 австрійський шилінг 1·25·00—1·26·00 румунська лея 0·05·00—0·05·50 французький франк 0·34·57—0·34·75 швайцарський франк 1·71·50—1·72·00 фунт штерлінгів 43·50·00—43·60·00 радянський червінець 19·50—00·00.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 34·20·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·80·00—42·10·00, 10 російських рублів 00·00·00—00·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00—0·70·00 5 австрійських корон 3·40·00—3·45·00, австрійський фльорен 1·71·00—1·82·00 російський рубель 3·00·00—3·40·00 копійки за рубель 1·45·00—1·55·00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 46·00—47·00 пшениця галицька 44·00—45·00, жито галицьке 34·75—35·75 ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на мливо 26·50—27·50, ячмінь пастевний 25·50—26·25 овес галицький 29·25—30·25 кукурудза румунська 44·00—44·50, барабоня промислова 3·75—5·00, фасоля біла 75·00—100·00, фасоля колірова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00 горох пів-Вікторія 45·00—55·00, горох пільний 37·00—39·00, бобик 32·75—33·75 мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 38·00—39·00 сіно солодке кравне прасоване 18·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 33·75—34·75, льон

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Братства, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу".

НОВИНКИ

— **Випозичальня книжок „Ізмараґд"** перенесена до нового льокалю при вулиці **Косцюшка ч. 5, І. поверх,** відкрита кождого дня від 9—1 і 3—7.

— **Коляда.** Пригадуємо Вп. Громадянству, що вся „коляда" належить виключно „Рідній Школі" на основі постанови представників усіх наших культурних і економічних краєвих установ.

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові** мав у місяці груднї 48 чисел (93 предметів), приросту до загального числа 18455. На це зложились дари пп.: Берези Яр., проф. Возняка М., Матвійчка В., Музикової Яр., Пирчука В., проф. Полянського Ю., Почапського Яр., Филиповича, Фотиюка і Чайківського Е.; усім їм складає Управа Музею за це щиру подяку. Почавши від 1. ц. м. урядові години в музею від 8.—13. год.

— **Таємна організація.** Польська преса пускає в світ таємну звістку, що між українцями повстала нова партія, названа „Українсько-руська Організація Згода". Мета: праця над поєднанням двох братерських народів, українців і поляків, „пересварених рукою(!) окупанта(?)". Місце осідку організації: Краків. Позатим ні одного прізвища. Може хто що чував про це диво? Ніхто з нас не здивується, коли завтра буде основана така політична українсько-польська група в Осльо або Йокогамі.

— **Скасований суд.** З 1. січня перестає істнувати повітовий суд у Винниках. Його скасувало мін-ство справедливости телеграфічно. Адвокати в Винниках і судді мають неприємну новорічну несподіванку.

— **Батько вбив сина.** Дня 1. січня на вул. Городецькій швець Юзькевич вбив ножем свого 22-літнього сина Степана. За причину вбивства подав, що син обкрадав його і пропивав гроші.

— **Самовбивство.** При вул. Круцярській 10. застрілився син купця Кал. Павлик. Причина — родинна незгода.

— **Вбивство на Левандівці.** На левандівськім летунськім майдані найшли труп якогось около 30-літнього чоловіка. Хто він, годі ствердити, бо вбийники забрали йому документи.

— **Ріжні вістки.** За один тиждень число безробітних в Англії зменшилося на 50.000. — В одній місцевості Горішної Австрії відкрили при помочі „золотовказаної палочки" кілько золота змішаного з глиною. — У Ленінграді, в „Інституті мізку", відкрили памятник Бехтерову. — В 11. г. ночі кинули нині знані бомбу до італійського дневника „Уніоне" в Туніcі; знищені стіни, вікна і лінотипи вартости 100.000 фр. — Двох поляків програло в Цопотах підчас свят півміліона зол. — Турецька княжна Меліджє Мустафа, синова останнього султана Абдуль Гаміда, що заробляла як фільмова артистка в Будапешті, дістала за дозволом турецького уряду велику спадщину свого батька. — У Берліні лютує грипа. — Арештували в Ходоровцях Антона Сімонера, промисловця і професійного ошуканця, що як граф Калий оженився втрете з доньною дідича, хоча його дві інші жінки живуть. — У Битомі вломники помстились на суді і понищили 14 кімнат прокуратури з її актами. — Великий артист Павль Веґенер поїде цього року на виступи до Буенос Айрес і Монтевідео. — На лінії Спалято-Загреб поспішний поїзд наїхав на скелю; убитий машиніст. — На Литві, біля Вількомежа, вибухла бензина в авті, що перевозило муніцію; шофер убитий, 3 вояків ранених.

— **Конкурсовий скандал.** Краків оголосив драматичний конкурс з високою премією. Першу нагороду дістав Ростворовський, другу Новачинський і Гетель. Одночасно деякі члени жюрі виступили в пресі з протестами проти більшости. Наслідок був такий, що Новачинський і Гетель зріклися нагород, а Гетель у прилюднім листі до президента міста написав слова, які варт повторити би і в нас: „Перенесення чисто літературних проблем на політичний ґрунт і льокальні особисті виступи деяких справоздавців і навіть членів жюрі, які дозволяють собі обезцінювати відзначені твори, заки вони появились у книжці або на сцені, мушу осудити як літературне розбишацтво..." Президія м. Кракова стримала виплату всіх нагород.

— **Смерть визначного журналіста.** Помер славний в Англії і поза нею воєнний справоздавець „Дейлі Телеграф" сер Уіліям Максвель. Для своєї професії він ішов нераз назустріч небезпеці: брав участь у війні з бурами і йшов до атаки під Блюмфонтен, був у поході Кіченера на Картум, стежив на фронті за російсько-японською війною і балканською, супроводив Вільгельма II. в його подорожі до Палестини, Едварда VII і Джорджа V в їх мандрівках по світі.

— **Квіринал і Ватикан.** „Дейлі Мейль" повідомляє, що між італійським урядом і св. Престолом ідуть успішні переговори, щоби зліквідувати конфлікт, який відмежовує церкву від держави від 1870 р. Міляньська преса впевняє, що принціпи порозуміння вже зясовані адвокатом Пачелі (брат папського нунція в Німеччині), що заступає Ватикан і адв. Бароне, що заступає королівський уряд. Між Ватиканом і королівською владою буде підписаний у найблизших місяцях договір, на підставі якого світська влада св. Престолу пошириться не лише на Ватикан і на собор св. Петра, але й на сусідні території, де є головні установи конґреґацій (щось у роді міністерств папи) і дипльоматичний корпус уповноважнених при Ватикані. Коли папа проголосить святочно, що 58-літня незгода між Ватиканом і Квіриналом скінчена, тоді італійський уряд призначить, по прикладу інших держав, свого посла при св. Престолі, з такими-же функціями і і правами.

— **Сигнали з Марса?** Останніми днями астрономи стверджують дивні явища на Марсі. Весь тиждень, щоночі, приблизно в 10 год., біля планети появляється сильний метеор з яскравим хвостом. Деякі вчені (напр. англійські) висловлюють здогад, що це сигнали, якими марсіяни пробують почати розмову з нами. Коли так, то їхня спроба була покищо надаремна. Ми, сини землі, мусіли би у відповідь на таку телеграму післати марсіянам проміні шириною... 10 км. Для цього вчені не винайшли ще досі ні потрібного приладдя, ні машин, ні джерел світляної сили.

— **Ельдорадо жебраків.** Ні в одній столиці в Европі нема стільки жебраків, що в Мадриті. Диктатура Пріма де Рівери нічого не змінила в цьому стані. Навпаки: скількість жебраків за останні роки значно зросла. В останньому часі появились там жебраки з таксою. Деякі з них ходять з плакатою на грудях: „Жертви менше як 10 сотиків не приймаємо". Справжнє Ельдорадо!

— **Американські чудаки.** Є в Америці та в Англії богато оригінальних клюбів. Та один новозаснований в Гартфорді (Коннектикут) перевищив, здається, всі попередні. „Клюб 33-ох" збирається що-року на обід, кождий із членів випиває пляшку вина (без огляду на „сухий режім"), виголошують промови і підписуються в памятній книжці. Коли хто з них умре, вони співають за об дом гимн. Клюб тріватиме аж не помруть усі, бо на місце покійного нових не вибирають. Останній живий також обідатиме за столом з 33 накриттями і мусить промовляти до всіх неприсутніх. Члени зложили велику вкладку, яку в своїй час заберe той, хто проживе найдовше. Цей дістане всі гроші.

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 2-го, г. 7·30 веч. „Летун Гампер".

Четвер 3-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Людина світу" з К. Вайдтом.

„Лев": „Приватне життя пані Олени".

„Оаза": „Князь Зеліман".

„Палас": „Шехерезада".

„Фатаморгана". „Борвій".

Всячина.

Мід як лік.

Ще за старих часів медові приписували богато чудодійної сили і вживали його при ріжних недугах. Про мід як лік свідчать і новітні досліди та свідоцтва відомих лікарів. Мід дуже цінна поживa що складається на 80 відс. з вуглеводнів-цукрів. Його вплив збільшується тим, що 65—75 відс. цукрів складається з інвертового цукру — річовини, яка зі шлунку переходить безпосередньо до соків організму.

„Мід є головним джерелом сили та ритму серця" — стверджує проф. д-р Адамкевич. А австрійський лікар д-р Цайс каже: „В нашому тілі є один мяз, що не знає відпочинку — це серце. Природне, що такий працівник мусить належно відживлюватись. Тому, що серце є мяз — мусить дістати свою страву, гліноген, витворений із вуглеводнів. Мід вважаю найкращою поживою для серця, бо він легко перетравлюється, швидко всякає до слизових болонок, і я приписую його при ослабленні мязів та слабій діяльности серця. Було би нерозумним так напружено працюючий орган, як серце, залишати цілком без страви в ночі. Й тому я раджу всім хорим на серце вживати перед сном шклянку цитринової води з медом, а також, коли будяться в ночі. Не можна мід прирівняти до звичайного цукру, який, коли вживати його в такій-же кількости, **подразнює шлунок й викликує збільшене виділення вапна з тіла** — а серце потрібує у 7 разів більше вапна, ніж кожний інший мяз тіла". Мід є незвичайно цілющий і для осіб, що працюють умово, бо має надзвичайно велику здібність заспокоювати нерви. Він має в собі ріжні мінеральні складники, як солі, фосфору, вапна, заліза, якого особливо богато має темний лісовий мід. Проф. Бунге пише, що мід має 11 міліграмів заліза в 1 кг., себто більше, ніж хліб. Тому мід має перевагу над усіма препаратами, які приписують малокровним, тим більше, що має елементи заліза у такій формі, що цілком переходять до крови. Про лікування медом у діточій санаторії д-р Емріх повідомляє: На 200 дітях випробувано лікування медом з дуже добрими вислідами. За цей час міряли їх зріст, обем грудей, вагу та кількість гемоґльобіни в крові і ствердили, що лікування медом мало ліпші висліди, ніж молоком. При лікуванні медом вага збільшилася на 4 кг. при молоці — лише на 1 кг. Скількість гемоґльобіни в крові з 53 на 84 відс., а при молоці з 70 на 78 відс. Мід давали двічі денно, спершу по пів, а потім одну чайну ложечку до теплого молока напротязі 6 тижнів. При лікуванні медом на початку збільшується скількість червоних кровинок, а потім починається збільшення ваги. Відомо, що здорова кров є підвалиною здоровля та сили організму. На тому спочиває добрий вислід лікування, осягнений у деяких випадках чахотки, бронхіту, нервози, серцевих хиб, малокровности та загальної слабости після хороби. Крім того мід має в собі соли органічних сполучень та дорогоцінні смакові та ароматичні елементи, що піддержують діяльність органів травлення, збільшують рухливість кишок, чим ділає проти запорів. До меду бджоли з залоз додають ріжні білковиті сполучення, ферменти, енагми — як діястазу і інші, що розщеплює крохмаль і цукор, білковини, товщі й тим полекшують діяльність шлунка. Звідсіля той добрий вислід при вживанні меду у людей з поганим травленням, як у жінок та старих людей особливо. „Не знаю ліпшого снідданку у кожну пору життя, як свіжі овочі та чорний хліб з маслом та медом!" — каже проф. д-р Цандер. Мід є дуже добрий проти всіх запалень та катарів слизової оболони шлунка та пельки, знаменито ділає на чинність мочових органів та кишок. **Мід заспокоює нервову систему і лічить малокровність.** Треба тільки яєчний жовток розтерти у шклянці з великою повною ложкою меду і приливати теплого молока й пити рано перед сніданком. Проти катарів та кашлю є найліпше липовий чай з медом. При нервовій безсонности уживати на ніч шклянку цитринової води з медом, і в ночі. „При ревматизмі — пише д-р Кінер — ділання меду є значне. Не тільки старі болі затихли, але внутрішнє споживання меду попередило дальші приступи хороби, при чому мід наочно причинився до прочищення крови, бо має вплив на нирки та печінку". Після д-ра Цайса — найліпшим ліком на рани є мід, при чому полекшення прийшло вже за 24 год. Після нього-ж мід помагає і при лікуванні чиряків, екземи. Коли часто й постійно вживати мід, тоді людина набуває особливої життєвої витревалости та сили нервів (д-р Шайер). Але коли хочемо зберігти всі добрі властивости меду, не мусимо його загрівати більше, як на 50 ст. Ц. тому, що інакше гинуть усі ферменти та пропадають ароматичні елементи меду.

На закінчення слід згадати слова директора чеського державного дослідного інституту, доц. д-ра Шенфельда, який каже: „Колиб люди знали й дали себе переконати скільки чудових поживних та лічничих складників має в собі мід, то без сумніву був би він необхідною складовою частиною страви в кожній родині.

М. Гайдан.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість Святочних і новорічних желань складають Ольга і Д-р Марійн Панчишин 50 зол. на „Рідну Школу", 50 зол. на „Просвіту" і 50 зол. на варстати праці для Українських Інвалідів.
1203 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили ВП.: Народна Гостинниця 400 зол. замісць передсвяточних рекламових оголошень в наших часописях; Н. Н. на руки посла Струтинського 100 ам. дол. і Н. Н. на руки посла Михайла Струтинського 50 ам. дол. як коляду; директор Бронислав Янів 60 зол. з нагоди своєї номінації і 10 зол. місто святочних і новорічних желань; о. Антін Каштанюк 10 зол. замісць святочних і новорічних побажань; д-р Володимир Кульчицький, Львів 5 зол. замісць святочних і новорічних желань; А. Воланська і П. Королівна — Ширець 4 зол., о. Мітрат Балюк, Львів 3 ам. дол. місто святочних желань; Апольонія Крохмалюк — Підгайчики 5 зол. на карту звільнюючу від напоїв — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.
1205 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐАРСОНКИ, кардиґони, пульовери, камізольки, виробляє: Віденська вибірня трикотажів, вул. Вибрановського ч. 3. Тельф. 4223.
1185 3—5

УРЯДНИЧКУ, учительку або студентку прийме на спільне мешкання, самітна емеритка. Кухня до диспозиції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мешкання".
1167 3 3

ВПРАВНУ МАШИНІСТКУ, яка крім української та польської мови володіє добре німецькою та знає евентуально стенографію, прийме „МАСЛОСОЮЗ". — Зголошуватися тільки першорядні сили. Винагородження після умови. Маслосоюз", Львів, вул. Косцюшка ч. 1 а. 1172 а) 4—5

ФОТОҐРАФ ЯНУШЕВИЧ, вул. Вінцентого Поля, ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60
1176 4—5

ВСІЛЯКІ годинникарсько - юбілерські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львві (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2.
2481 а) 31—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5
3 130-?

МУЗИЧНИЙ КАТАЛЬОҐ всіх краєвих та закордонних видань висилає даром і оплатно Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10
1153 3 . 8

ЛІКАР Українець, осяде в повітовім місті. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Д-р М. М. 5".
1188 2—4

ПОКОЇ умебльовані зараз до винайму для студенток на шкільний час при вул. св. Марка ч. 20. — Близші інформації вул. Длуґоша ч. 17.
1204 1—3

СЕЙЧАС до винайму покій і кухня в мансарді для бездітних евент. малої родини. — Кооп. „Власна Хата" Зімна ч. 9.
1202 1—1

МІД-ПАТОКУ найліпшої якости дістанете з перших рук (найдешевше) **в Пас. Кооп. „Рій" на вул. Костюшки ч. 3, І. пов. Не відмовляйте собі і своїм** дітям скоштувати на свята цієї поживної і здорової ласощі. Приносіть свою посуду. Відчинено від год. 8. рано до 2. пополудни що дня крім свят.
1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.